

พระพุทธศาสนากับการใช้ชีวิตในสังคมออนไลน์

พระมหาทวี มหาปัญญา, ผศ.ดร.

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ความนำ

เมื่อสื่อออนไลน์กลายเป็นปัจจัยจำเป็นของคนที่อยู่ในสังคมยุคข่าวสาร สื่อออนไลน์จึงเปรียบเสมือน “ดาบสองคม” ที่ให้ทั้งประโยชน์และโทษ ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะเลือกใช้หรือเลือกไม่ใช้ตามความเหมาะสม ในการบริโภคสื่อ โดยอาศัยรูปแบบและกระบวนการ คือ ทำการสื่อออนไลน์กับบุคคลอื่น (ปรโตโฆสะ) + ทำการสื่อออนไลน์กับตนเอง (โยนิโสมนสิการ) + ทำการสื่อออนไลน์ตามแนวทางประเพณีปฏิบัติในศีลสมาธิ ปัญญา ซึ่งทำให้ผู้รับสารเกิดปัญญา อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งในส่วนตัวและผู้อื่น ซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสังคมทั้งในระดับปัจเจกและระดับสังคม

ในปัจจุบันการใช้ชีวิตในสังคมออนไลน์ กลายเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตในสังคม หรือมีส่วนเกี่ยวข้องและส่งผลให้เกิดปัญหาสังคม จากการสำรวจพฤติกรรมในการเข้าใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ส่งผลกระทบต่อปัญหาในการดำเนินชีวิตในการใช้สื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับที่สูง ตามหลักพระพุทธศาสนามีหลักการและแนวทางปฏิบัติที่จะแก้ปัญหาที่สำคัญ คือใช้ชีวิตในสังคมออนไลน์ด้วยสติ บนพื้นฐานของความเข้าใจและเคารพในตนเองและผู้อื่น บนหลักการของเหตุและผลตามความเป็นจริง อันจะก่อให้เกิดปัญญาสร้างสรรค์ และนำไปสู่การกระทำที่ดีงามทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

ความหมายของคำว่า “สื่อออนไลน์”

คำว่า “สังคมออนไลน์”^๑ มาจากคำว่า “Social” หมายถึง สังคม ซึ่งในที่นี้จะหมายถึงสังคมออนไลน์ ซึ่งมีขนาดใหญ่มากในปัจจุบัน และ คำว่า “Media” หมายถึง สื่อ ซึ่งก็คือ เนื้อหา เรื่องราว บทความ วีดิโอ เพลง รูปภาพ ดังนั้น คำว่า Social Media จึงหมายถึง สื่อสังคมออนไลน์ที่มีการตอบสนองทางสังคมได้หลายทิศทาง โดยผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต กล่าวได้ง่ายๆ ก็คือเว็บไซต์ที่บุคคลบนโลกนี้สามารถมีปฏิสัมพันธ์โต้ตอบกันได้นั่นเอง

^๑ ดูรายละเอียดใน “การสื่อสาร”, แหล่งที่มา : <<http://www.sheetram.com/mc111.asp>>[๕ มกราคม ๒๕๖๐], ฌภัทร ธนเดชาภัทร์, “ความสำคัญของการสื่อสาร”, แหล่งที่มา <http://learners.in.th/blog/thenut/151118>> [๕ มกราคม ๒๕๖๐].

เนื่องจาก คำว่า “สังคมออนไลน์” ในภาษาบาลีที่เป็นศัพท์บัญญัติเฉพาะในพระไตรปิฎกมิได้ถูกบัญญัติขึ้นโดยตรง อย่างไรก็ตาม คำในภาษาบาลีที่หมายถึง “สังคมออนไลน์” คือ “นิเวทนอนณมณฺณสมฺปนฺน”^๒ ที่แปลว่า การบอกกล่าว การสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เป็นศัพท์ที่ เอ.พี.พุทธทัตตะมหาเถระ (A.P. Buddhadatta Mahāthera) ได้ผูกศัพท์ขึ้นใหม่ในสมัยปัจจุบันจากคำว่า “Communication” ในภาษาอังกฤษ ดังนั้น จึงไม่ปรากฏคำว่า “สังคมออนไลน์” อยู่ในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาในลักษณะที่เป็นเรื่องราวหรือเป็นหมวดหมู่ที่เกี่ยวกับสังคมออนไลน์ตามคำอธิบายเกี่ยวกับสังคมออนไลน์อย่างไรในปัจจุบัน แต่กระนั้นพฤติกรรมเกี่ยวกับสังคมออนไลน์ก็มีอยู่ เนื่องจากสังคมออนไลน์เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นเป็นปกติในชีวิตประจำวันของทุกคน ไม่เว้นแม้บรรพชิต หรือคฤหัสถ์ อีกทั้งแต่ละบุคคลก็มีการใช้สื่อสังคมออนไลน์อยู่แทบตลอดเวลา โดยปรากฏในรูปของกิจกรรมและเนื้อหาเรื่องราวที่หลากหลาย

หลักการและแนวทางปฏิบัติของการใช้ชีวิตในสังคมออนไลน์ตามหลักพระพุทธศาสนา

หลักพุทธธรรมที่เป็นแนวทางปฏิบัติของการใช้ชีวิตในสังคมออนไลน์มุ่งต้องการให้การแสดงออกของสังคมออนไลน์มีคุณภาพที่จะดำรงอยู่ได้ต่อไปตามสภาพและสถานะแห่งความเป็นชีวิตมากขึ้น พร้อมทั้งมีความพร้อมที่จะดำเนินชีวิตอย่างเป็นปกติสุขได้ ดังนั้นเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับการใช้ชีวิตในสังคมออนไลน์ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ดังกล่าว จึงขอนำเสนอหลักธรรม ๒ หมวด ดังนี้

หลักเบญจธรรมและแนวทางปฏิบัติตามหลักเบญจธรรม

หลักเบญจธรรมนั้น เป็นหลักพุทธธรรมที่เหมาะสมกับสังคมออนไลน์และเป็นแนวทางในการปฏิบัติที่ดีที่มีความสำคัญอย่างสูงสุด เพื่อการอยู่ร่วมกันโดยปกติสุขของสังคม เพราะปัญหาในแง่ของสังคมที่มีความปริวิตกกังวลอยู่ทุกส่วนของโลกในปัจจุบันและอนาคตนั้น ถ้าเรามองเกาะกลุ่มของพฤติกรรมที่เป็นพิษเป็นภัยอันตรายต่อสังคม จนบางช่วงขณะสร้างความอกสั่นขวัญแขวนให้เกิดขึ้นแก่สังคมออนไลน์ภายในสังคม ไม่มีอะไรอื่นไปจากสังคมออนไลน์ได้ล่วงละเมิดศีลทั้ง ๕ ประการนั่นเอง ซึ่งถ้าหากผู้ใช้ชีวิตในสังคมออนไลน์ มีหลักเบญจธรรมมากำกับปัญหาการล่วงละเมิดศีล ๕ ก็จะหมดไป

หลักเบญจธรรม หมายถึง ธรรมชาติหรือกฎเกณฑ์ในการอบรมรักษากาย และวาจาของคนในสังคมออนไลน์ให้เป็นปกติ เรียบร้อย ให้มีระเบียบแบบแผนที่ตั้งงามอันเป็นข้ออบรมในการละเว้นจากความชั่วความไม่ดี ๕ อย่าง ได้แก่

^๒ A.P. Buddhadatta Mahāthera, English-Pali Dictionary, (Wiltshire : Antony Rowe, 1992).

(๑) **เมตตา กรุณา** หลักพุทธธรรมอบรมให้มีเมตตา กรุณา โดยงดเว้นจากการปลงหรือฆ่าชีวิตสัตว์ทุกชนิด ตลอดถึงการไม่เบียดเบียนสัตว์ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น ตี กักขัง หน่วงเหนี่ยว ยิง เป็นต้น ด้วยตนเอง หรือใช้ให้ผู้อื่นกระทำ

(๒) **สัมมาอาชีวะ** หลักพุทธธรรมอบรมให้ประกอบอาชีพที่สุจริต โดยงดเว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของเขาไม่ได้อนุญาตให้ จะเป็นการลัก การโกง ฉกชิงวิ่งราว การหลอกลวงหรือการทำลายทรัพย์สินของผู้อื่นให้เสียหาย

(๓) **กามสังวร** หลักพุทธธรรมอบรมให้ประพฤติสำรวมในกาม โดยงดเว้นจากการประพฤติดิตในคูครอง ในทางกามารมณ์ มีใครในรูป ในกลิ่น ในเสียง ในรส การสัมผัส หรือแม้ในอารมณ์อันเป็นที่ใคร่ที่พอใจ อันมีผู้อื่นหรือเจ้าของหวงแหน คุ้มครองอยู่

(๔) **สังจະ** หลักพุทธธรรมอบรมให้มีสังจະ โดยงดเว้นจากการพูดเท็จ พูดไม่ตรงกับความจริง พูดผิดไปจากที่เป็นจริง อันเป็นเหตุให้ผู้ฟังเข้าใจผิดพลาด คลาดเคลื่อนจากความจริงโดยเจตนา

(๕) **สติ สัมปชัญญะ** หลักพุทธธรรมอบรมให้มีสติ รู้เท่าทัน โดยงดเว้นจากการดื่มน้ำเมาหรือเครื่องดอง สิ่งมีนเมาทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นสุรา เบียร์ หรือสารเสพติดอื่น เช่น ผีน กัญชา กระท่อม แอมเฟตามีน มอร์ฟีน เฮโรอีน แอล.เอส.ดี. เอส.ที.พี. ทินเนอร์ กาวซีเมนต์ และอื่นๆ ซึ่งทำให้ผู้ดื่มเสพ ดม เปลี่ยนนิสัยไร้สติ มีพฤติกรรมเปลี่ยนไปจากปกติ

จะเห็นได้ว่า หลักเบญจธรรมเป็นหลักพุทธธรรมที่เหมาะสมกับการประยุกต์ใช้ในสังคมออนไลน์ เพราะจะทำให้สังคมออนไลน์เป็นปกติสุข งดเว้นจากเวร จากภัย จากอันตราย ดำรงตนอยู่ในศีลทั้ง ๕ ประการ อย่างสมบูรณ์ เพราะถ้าหากคนที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์งดเว้นจากการเบียดเบียนกันทางกาย ทรัพย์สิน คู่ครอง และจากการโกหกหลอกลวงสังคมออนไลน์คนอื่นก็จะเป็นการหยุดสร้างเวรภัยอันตรายต่อกัน

หลักกัลยาณมิตรและแนวทางปฏิบัติตามหลักการคบหากัลยาณมิตร

การทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตรให้ประสบผลสำเร็จ จำเป็นที่จะต้องฝึกฝนอบรมตนเองให้มีคุณสมบัติตามคุณธรรมของกัลยาณมิตร ๗ ประการ เพื่อให้การทำหน้าที่กัลยาณมิตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดกำลังใจในการส่งเสริมความดีให้ยิ่ง ๆ ขึ้นไปตามลำดับ กัลยาณมิตรถึงจะมีกำลังน้อยแต่ดำรงอยู่ในมิตตธรรม ก็นับได้ว่าเป็นทั้งญาติ เป็นทั้งพวกพ้อง และเป็นทั้งเพื่อน

การดำรงชีวิตอยู่ในสังคมออนไลน์ มีความจำเป็นที่จะต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน การเป็นมิตรสหายและพวกพ้องบริวารในโลกสังคมออนไลน์มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยเหลือสนับสนุนให้การชีวิตในโลกสังคมออนไลน์มีความราบรื่น และสามารถสร้างความดีได้อย่างเต็มที่ ดังนั้นจึงควรผูกมิตรไว้กับทุก ๆ คนในโลกสังคมออนไลน์ให้มีความรู้สึกเหมือนหันไปรอบทิศก็มีแต่กัลยาณมิตรรอบตัว มิตรที่ดีจะเป็น

ส่วนหนึ่งของชีวิตที่เจริญก้าวหน้า ผู้ที่ใช้ชีวิตในสังคมออนไลน์จึงต้องรู้จักการทำตนให้เป็นกัลยาณมิตร และรู้จักคบหาสมาคมเพื่อประคับประคองกันในการทำ ความดี เพื่อให้มีชีวิตที่รุ่งโรจน์ถึงจุดหมายปลายทางได้อย่างปลอดภัย

คุณธรรมของกัลยาณมิตร ๗ ประการนี้ ได้แก่^{๑)}

๑. **ปิโย** แปลว่า น่ารัก หมายถึงเป็นที่สบายใจเมื่อเข้าใกล้ เมื่อได้พบเจอครั้งใดก็มีความสุข มีแต่ความสดชื่น แจ่มใส ร่าเริงเบิกบานใจอยู่เป็นนิตย์ ยิ่งได้เข้าใกล้ได้สนทนาพูดคุยด้วยแล้ว ยิ่งสบายใจชวนให้ปรึกษาได้ถ่าม

การที่กัลยาณมิตรจะมีลักษณะอย่างนี้ได้ จะต้องฝึกกิริยามารยาทให้เรียบร้อย นุ่มนวลสง่างาม ในทุกอิริยาบถ มีอัธยาศัยดีงาม มีหัวใจของความเอื้อเฟื้อ ชอบให้ความช่วยเหลือ ด้วยตระหนักในคุณค่าของบุญ

๒. **ครุ** แปลว่า นำเคารพ หมายถึง เป็นผู้ที่ดีมไปด้วยคุณธรรมความดีจนเป็นที่ทราบโดยทั่วไป เมื่อหมู่ญาติได้พบเห็นก็อดไม่ได้ที่จะแสดงความเคารพด้วยความชื่นชม นอกจากนี้แล้วกัลยาณมิตรยังเป็นผู้วางตนได้อย่างเหมาะสมตลอดเส้นทางการทำงานที่กัลยาณมิตร จนทำให้หมู่ญาติทั้งหลายเกิดความมั่นใจอบอุ่นใจ เชื่อมั่นอย่างสนิทใจว่า กัลยาณมิตรจะเป็นที่พึ่งที่ปรึกษาได้อย่างแน่นอน

ผู้ที่จะเป็นกัลยาณมิตรได้ดีดังกล่าว จะต้องฝึกตนเองให้มีความพร้อมในการให้คำปรึกษาตอบปัญหาได้อย่างไม่ติดขัด คำสอนไม่ผิดพลาด วางตนได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะการให้เกียรติแก่หมู่ญาติ มีความหนักแน่นมั่นคง ไม่หวั่นไหวด้วยลาภ ยศ สรรเสริญ สุข เสื่อมลาภ เสื่อมยศ นินทา ทุกข์ ไม่มีอคติ ลำเอียงเพราะรัก เพราะเกลียด เพราะหลง หรือเพราะกลัว ทำอะไรคงเส้นคงวา โดยเฉพาะเรื่องเวลาและคำพูด ไม่ว่าจะเป็นเรื่องส่วนตัว ครอบครัว แม้ความรับผิดชอบในหน้าที่การงานและการทำหน้าที่กัลยาณมิตร หากกัลยาณมิตรมีทั้งความน่ารักและนำเคารพก็จะเป็นที่น่าเข้าใกล้ และเป็นที่ยอมรับของกัลยาณมิตรและหมู่ญาติทั้งหลาย

๓. **ภาวนีโย** แปลว่า นำเทิดทูน หมายถึง ความรู้สึกชื่นชมที่เกิดขึ้นภายใน และอดไม่ได้ที่จะเอาคุณธรรมความดีของกัลยาณมิตรมากล่าวเล่าขาน ให้หมู่ญาติทั้งหลายได้รับฟังอย่างไม่รู้เบื่อ อยากจะชักชวนหมู่ญาติทั้งหลายให้ไปพบเจอ ได้ไปฟังธรรมจากกัลยาณมิตร เพราะเชื่อมั่นว่า ไม่ว่าจะหมู่ญาติจะมีปัญหายุ่งยาก หนักหนาเพียงใด กัลยาณมิตรย่อมแก้ไขให้ได้หมดทั้งสิ้น

^{๑)} อัง.ปญจก. (ไทย) ๒๒/๑๒๖/๒๐๖; พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๗. (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๒๗๘.

กัลยาณมิตรจะมีลักษณะอย่างนี้ได้จะต้องเพียบพร้อมไปด้วยภูมิปัญญาทางโลก และเต็มเปี่ยมไปด้วยภูมิปัญญาทางธรรม เมื่อจะพูดก็พูดดี เมื่อลงมือทำก็ยิ่งทำได้ดีกว่าที่พูดเสียอีก คุณสมบัติข้อนี้ย่อมทำให้กัลยาณมิตรเป็นศูนย์รวมแห่งความศรัทธา คือทั้งน่ารัก น่าเคารพ และน่าเทิดทูน ย่อมจะมีอำนาจสั่งต่อการทำหน้าที่กัลยาณมิตรได้อย่างดีเยี่ยม เพราะเพียงได้ยินก็ทำให้เกิดความประทับใจ

๔. **วัตตา** แปลว่า ฉลาดปราสาสนให้ได้ดี หมายถึงมีความสามารถพูดโน้มน้าวให้หมู่ญาติหรือคนรอบข้างทำตามในสิ่งที่ดีงาม ชี้แจงปราสาสนด้วยความกรุณาปรารถนาดีอย่างจริงใจและต่อเนื่องจนทำให้หมู่ญาติระลึกนึกถึงในฐานะของผู้มีหัวใจของการเป็นกัลยาณมิตรที่แท้จริง ที่คอยประคับประคองหมู่ญาติและคนรอบข้างให้อยู่ในเส้นทางความดี แม้จะอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ง่ายต่อการชักจูงไปสู่หนทางอันเป็นอกุศล กัลยาณมิตรจะมีลักษณะอย่างนี้ได้ จะต้องได้รับการถ่ายทอดและหล่อหลอมจากการเลี้ยงดูโดยมีพ่อแม่หรือบุพการีหรือครูอาจารย์เป็นกัลยาณมิตร ช่วยชี้แนะอบรมถ่ายทอดจนกระทั่งติดเป็นอุปนิสัย

คุณสมบัติข้อนี้ ถึงแม้กัลยาณมิตรจะชี้แนะปราสาสนอย่างต่อเนื่อง แต่หมู่ญาติก็สามารถรับรู้ถึงเจตนาอันบริสุทธิ์ที่อยู่เบื้องหลังการอบรม สั่งสอนได้ ไม่รู้สึกรำคาญหรือรังเกียจแต่ประการใด

๕. **วณิกขโม** แปลว่า อดทนต่อถ้อยคำของหมู่ญาติหรือคนรอบข้าง หมายถึงพร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษาซักถามอยู่เสมอ อดทนฟังได้แม้เรื่องการระบายความทุกข์ ความคับแค้นใจจากสภาพครอบครัว การทำงาน หรือการดำเนินชีวิต หรือคำก้าวร้าวหยาบคายของคนที่ไม่เข้าใจความปรารถนาดี โดยไม่ตอบโต้กลับด้วยความฉุนเฉียวโกรธเคือง กัลยาณมิตรที่จะมีลักษณะอย่างนี้ได้ จะต้องตระหนักถึงสถานะของกัลยาณมิตรที่ตนเองดำรงอยู่ หากขาดความอดทนโดยแสดงอาการโกรธฉุนเฉียวออกไปเสียแล้ว ก็ย่อมทำให้ตนเองต้องเหนื่อยใจในการทำหน้าที่กัลยาณมิตรที่ไม่สมบูรณ์บนเส้นทางของกัลยาณมิตร

คุณสมบัติข้อนี้ ย่อมทำให้กัลยาณมิตรเป็นศูนย์รวม เป็นที่ยอมรับและคบหาของหมู่ญาติ และมหาชนเป็นอันมาก ทำให้หมู่ญาติยกย่องสมกับการทำหน้าที่กัลยาณมิตร

๖. **คัมภีรญฺจะ กะถัง กัตตา** แปลว่า สามารถแถลงเรื่องที่ลึกลับ หมายถึงสามารถนำเรื่องที่ยากมาอธิบายให้เห็นภาพพจน์เข้าใจได้ง่าย ทำให้หมู่ญาติทั้งหลายสิ้นความเคลือบแคลงสงสัยในปัญหาเรื่องโลกและชีวิต หรือหัวข้อธรรมะต่าง ๆ มีความเข้าใจจนสามารถนำไปแก้ไขปัญหาที่ประสบอยู่ให้คลายทุกข์ความกังวลไปสู่ความสุขได้โดยง่าย

กัลยาณมิตร จะมีลักษณะอย่างนี้ได้ แสดงว่าทุกลมหายใจจะต้องมีหมู่ญาติอยู่ในหัวใจ คิดแต่จะแสวงหาความรู้มาถ่ายทอดให้หมู่ญาติเข้าใจได้โดยง่าย นับว่ามีหัวใจของการเป็นกัลยาณมิตรอย่างแท้จริง

คุณสมบัติ ข้อนี้อ ย่อมทำให้กัลยาณมิตรอยู่ในฐานะของผู้จุดประกายความสว่างทางปัญญาแก่หมู่ญาติทั้งหลาย กัลยาณมิตรที่มีคุณสมบัตินี้ อุปมาเหมือนผู้จุดคบเพลิงในที่มืด หายของที่คว่าเปิดของที่ปิด บอกรทางแก่คนหลงทาง ให้สิ้นความเคลือบแคลงสงสัย พร้อมทั้งจะเดินไปสู่หนทางแห่งความสุขอย่างมั่นใจ

๗. โน จัญฐาเน นิโยชะเย แปลว่า ไม่ชักนำไปในทางเสื่อม หมายถึง ประพฤติตนอยู่ในทำนองคลองธรรม ไม่ยอมทำเรื่องที่เป็นความเสื่อม ทั้งในเรื่องการงานครอบครัว และการทำหน้าที่กัลยาณมิตร จนหมู่ญาติทั้งหลายถือเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตได้ กัลยาณมิตรจะมีลักษณะอย่างนี้ได้ จะต้องมิภูมิปัญญาที่จะแยกแยะออกได้ว่าสิ่งใดถูก-ผิด สิ่งใดชั่ว-ดี สิ่งใดควร-ไม่ควร และเต็มเปี่ยมไปด้วยหิริ โอตตัปปะ คือความละอายบาป กลัวบาป ไม่ยอมกระทำความชั่วแม้มีโอกาสหรือในที่ลับตาคน

ผู้ที่จะสามารถทรงคุณสมบัตินี้ในโลกสังคมออนไลน์ได้จำเป็นต้องมีคุณธรรมพื้นฐาน ๓ ประการ คือ มีปัญญา มีความกรุณา และมีความบริสุทธิ์รองรับอยู่ การจะได้ปัญญา กรุณา และบริสุทธิ์อย่างครบถ้วน นอกจากจะต้องศึกษาธรรมะให้แตกฉานแล้ว ยังจะต้องหมั่นทำทาน รักษาศีล และฝึกสมาธิภาวนาเป็นประจำ ไม่ยอมว่างเว้นแม้จะมีภารกิจหนักหนาเหนียวอ่อนเพียงใดก็ตาม ทำอย่างนี้ได้จึงจะสมกับเป็นกัลยาณมิตรที่น่าสันตติสุขให้เกิดขึ้นแก่เพื่อนในสังคมออนไลน์อย่างแท้จริง

จึงกล่าวได้ว่า หลักพุทธธรรมที่ใช้อบรมคนที่ใช้สื่อในสังคมออนไลน์ คือหลักเบญจธรรมและหลักกัลยาณมิตรเป็นหลักพุทธธรรมที่ทำให้สังคมออนไลน์ที่ทำให้ผู้ใช้เป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์ กล่าวคือเป็นหลักพุทธธรรมที่ใช้อบรมกายตน อบรมมนุษย์ให้สมบูรณ์ทั้งร่างกาย และวาจา เพราะการใช้สังคมออนไลน์ของคนที่มีจิตใจไม่สมบูรณ์ วาจาก็จะต่ำทราม ใช้วาจาหยาบคายต่อกันแทนที่จะทักทายปราศรัยกันด้วยดี ยิ้มแย้มแจ่มใสต่อกัน คิดอธิจาริษยา หาทางเอาชนะกันและกันไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง การใช้สังคมออนไลน์เช่นนี้เรียกว่า จิตใจไม่ได้อบรม ไม่ผ่องใส ขาดศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรม แต่ถ้าคนในสังคมออนไลน์ที่มีจิตใจดีงาม วาจาก็จะประเสริฐยิ่ง จิตใจที่บริสุทธิ์สะอาดผ่องใส วาจาก็มีศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรม น่ารัก น่าเคารพ น่านับถือบูชา สังคมออนไลน์ก็จะเป็นสังคมที่สงบและสร้างสรรค์

สรุป

วัตถุประสงค์ของการใช้สื่อสังคมออนไลน์เชิงพุทธ เพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงจากการรับสาร คือ เกิดปัญญา อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งบทความนี้ได้กำหนดขอบเขตของประโยชน์ไว้ที่ประโยชน์ในระดับโลกิยะที่เป็นประโยชน์ในโลกนี้ (ทิฐฐธัมมิกัตถะ) นั่นคือเป็นประโยชน์เพื่อตน ประโยชน์เพื่อผู้อื่น ที่สนองต่อบุคคลในระดับความเป็นอยู่ของคุณบุคคลและสังคมในภพชาติปัจจุบัน ในส่วนที่เป็นประโยชน์ของส่วนรวมหรือระดับสังคม ได้แก่ การดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข ด้วยวิถีชีวิตที่

ดิงามทั้งต่อตนเอง ครอบครัว ญาติมิตร บริวาร บุคคลอื่นและสังคม โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น สามารถแก้ปัญหาต่างๆ ร่วมกันได้อย่างถูกต้องโดยสันติ ซึ่งข้อที่พึงใส่ใจปฏิบัติที่สำคัญ คือ ต้องอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจ และเคารพในความเป็นมนุษย์ของผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ในฐานะที่มีความเป็นมนุษย์เช่นเดียวกัน ไม่ว่าผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์จะมีเป็นจำนวนมากเท่าไร จะมีความแตกต่างกันอย่างไร ก็ต้องคำนึงถึงทฤษฎีและวิถีหรือแบบแผนการดำเนินชีวิต เพราะผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ทั้งหลายเหล่านั้นต่างก็มีความทุกข์ ความสุข ความเปลี่ยนแปลง ความเป็นไปตามธรรมดาภายใต้กฎธรรมชาติเช่นเดียวกัน ต้องประสบกับความเกิด แก่ เจ็บ ตายเช่นเดียวกัน การใช้สื่อสังคมออนไลน์ด้วยการดูถูกเหยียดหยามต่อผู้ที่ทำการใช้สื่อออนไลน์ด้วยกันจึงจำเป็นที่คนในสังคมออนไลน์ควรละเว้น การใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่ประกอบด้วยหลักเบญจธรรมและหลักกัลยาณมิตรนั้นว่ามีความจำเป็นเพื่อให้สังคมสงบสุขและอุดมปัญญา

เอกสารอ้างอิง

- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. (พิมพ์ครั้งที่ ๑๗ กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาเตปิฎก. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๐๐.
- _____. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.
- _____. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. [ซีดี-รอม]. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘.
- A.P. Buddhadatta Mahāthera, *English-Pali Dictionary*, (Wiltshire : Antony Rowe, 1992).